

Subregatta 2016 Bratislava-Rača

Petr Jašek

Ve dnech 3. a 4. září se uskutečnil tentokrát již čtvrtý sraz příznivců RC ponorek Subregatta v Bratislavě-Rači, který se koná každý sudý rok. Ten letošní byl výjimečný tím, že v jeho rámci proběhlo první evropské mistrovství v této kategorii. Navzdory zvyku začnu tentokrát od konce. Když jsme se v neděli večer s Vladimírem Randou – iniciátorem a hlavním orga-

nizátorem této soutěže – loučili, dohodli jsme se, že on napíše o všem, co se týká mistrovství, a já se jako obvykle budu věnovat Subregattě jako takové.

Jakmile jsem si začal rozmyšlet o čem vlastně budu psát, zjistil jsem, že vyhnout se faktu probíhajícího mistrovství bude téměř nemožné, protože Subregatta žila celé tři dny od pátku do neděle v tomto duchu. Ale myslím, že mi Vlado odpustí, pokud budu čas od

času nucen vplout do jeho výsostný vod.

Když jsem ve čtvrtek před odjezdem zkoušel své modely ponorek ještě u nás na koupališti, pravila jedna kolemjdoucí paní druhé „Je statisticky dokázáno, že je více letadel ve vodě než ponorek ve vzduchu.“ S tím se sice nedalo nesohlasit, ovšem na druhé straně mě napadlo, že povědomí veřejnosti o ponorkách je dost chatrné. V lepším případě víme, že ponorka je loď, která se potápí. Ale co takhle tvrdit, že letadlo je takové auto, co létá ve vzduchu? To by

Německé ponorky typ VII pořadatele Subregatty Vladimíra Randy a jejich detaily

Vzadu ponorky Vladimíra Randy, vepředu Oty Gerži

nejspíš trhalo uši. Prakticky si ale obě tvrzení navzájem v ničem nezadají. Jenomže ponorek stejně jako letadel je spousta druhů, různě se pohybují a slouží různým účelům. Stejně je to i s modely ponorek, a proto je tak složité vytvořit jednotná pravidla pro jejich soutěžení, což bylo alfou a omegou celého víkend. Náhorný příklad se pokusím uvést na ponorkách, které se zúčastnily letošní Subregatty.

Nejlépe je začít horlivým zastáncem závodů Vladimírem Randou ze Žiliny. Páteř jeho flotily tvoří ponorky typu VIIC od firmy Robbe. Jsou dlouhé 1,7 metru a Vlado je používá především při předvádění rekonstrukcí námořních bitev druhé světové války na velkých vodních plochách.

Oproti tomu podobná flotila Oty Gerži ze Vsetína je tvořena bezvadnými maketami, avšak v daleko menším měřítku. Ty slouží také k předváděcím akcím, ale v malých bazénech, kde je Ota

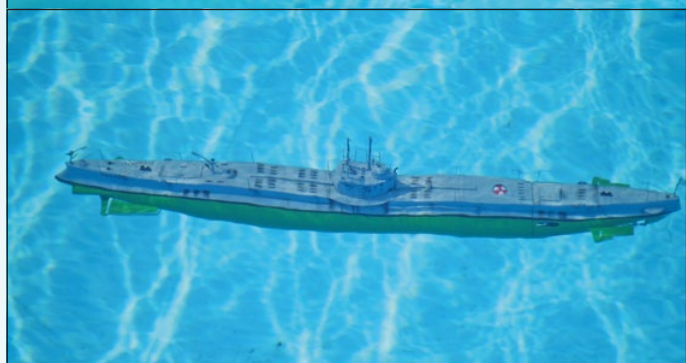
s oblibou fotografuje pod hladinou. Jde většinou o konverze plastových stavebnic od firmy Revell.

Christiana Mikulicse z Rakouska je možné pravidelně vidět v odpoledních hodinách, kdy opadne aktivita u bazénu, jak sedí v křesítku a líně projíždí svou S.M.U 12 na periskopové hloubce. To je u modelu ponorky znakem perfektního vyvážení, protože při sebemenším rušivém vlivu se okamžitě mění hloubka ponoření. Pro srovnání, tento model je dlouhý asi 1,2 m.

Stejně dobře vyváženou ponorkou je například U 212A Randova klubového kolegy Mária Galbavého. Jde o oblíbenou, ale dnes už

Detailní práce Oty Gerži

Ponorka Minoga při plavbě na hladině a pod hladinou

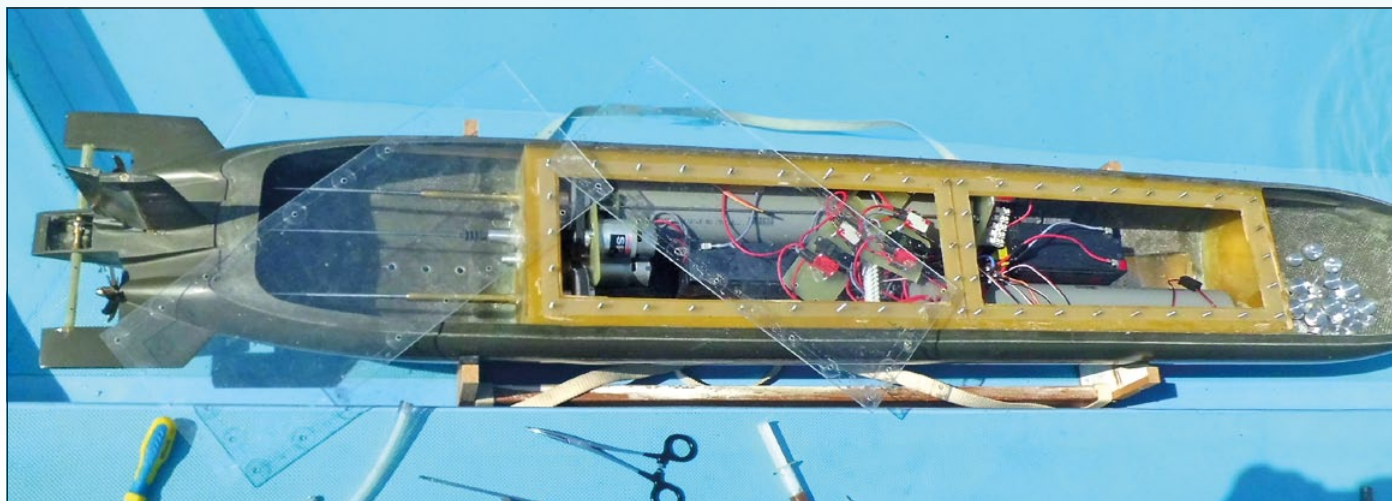
nevyráběnou stavebnicí od firmy Robbe. Velikosti je přibližně stejně velká jako Mikulicsova S.M.U 12.

Větší modely ponorek se vyskytují méně. Jsou to zejména ponorky třídy Typhoon. Jednu z nich má ro-

zestavěnou František Valček z Bratislavského klubu. Je těsně před dokončením a její plavební vlastnosti lze zatím jen odhadovat. Protože Typhoony si modeláři stavějí většinou sami včetně trupu, vyskytují se v různých velikostech. Vzpomeňme si jen na čtyřmetrový „Rudý říjen“ Andrease Pfisterera, ten však pravděpodobně už navždy zůstane hladinovým plavidlem. Oproti tomu „Baby Typhoon“ od stejného autora je dlouhý jen asi šedesát centimetrů. V tomto případě jde ale o nadsázku, jenž je u Andrease Pfisterera běžná. Letos přivezl na ukázkou model ponorky obšitý plechem z plechovek od plzeňského. Loď Michaela Deimela je proti Valčkovu „dvoumetru“ o něco menší. Zmiňuji se o ní proto, že tento Typhoon byl letos oceněn putovním pohárem za nejhezčí model. Modely Typhoonů se vesměs ponořují s vodorovným kýlem, vykazují při plavbě dobrou stabilitu,

(Pokračování na str. 78)

Odkrytovaná ponorka Typhoon Františka Valčeka

(Pokračování ze str. 77)

ale jsou těžkopádné při brzdění i při zatáčení. Ne nadarmo říkají jejich velkým předlohám ruští námořníci „vodovozy“.

K velkým modelům patří také ponorky americké třídy Gato (ponorka z filmů Operace spodnička nebo Periskop nahoru a dolů). S jednou právě dostavěnou dorazil z italského Trenta modelář Nicola Coltro. Ponorka je ale zatím přičně nestabilní při vynořování vli-

vem vysoko položeného těžiště a dvě nezávisle pracující pístové balastní nádrže způsobují značné problémy při podélném vyvažování. Tyto závady lze vhodným konstrukčním zásahem do určité míry eliminovat.

Menší ponorky přibližně kolem délky jednoho metru nezřídka mají pouze dynamické ponořování, jako například Sea Wolf mého kolegy Miroslava Kostrouna z Ústí nad Labem, nebo jen doplněné statickým vyvažováním jako je můj

Andreas Pfisterer letos přivezl model ponorky obšitý plechem z plechovek od plzeňského piva

Ghadi (malá pístová balastní komora slouží jen k přesnému vyvážení modelu ve vodě, nikoliv k vynoření na čaru ponoru). Takovéto ponorky se ponořují v poměrně velkém úhlu vůči hladině, přičemž častokrát začne lodní vrtule strhávat vzduch pod hladinu a místo ponoření dojde k víření vody a téměř úplnému zastavení lodi.

Další kapitolou jsou batyskafy a výzkumné miniponorky. Ponořují se také s vodorovným kýlem, dokážou se otočit na místě, nebo téměř na místě, ale dopředná rychlost je nízká. K těmto mode-

v tehdy ještě neformálním závodech před dvěma lety a letos díky němu stál Lázsló opět na nejvyšším stupni vítězů, bude dobré si tento jinak nenápadný model stručně popsat.

Trup zhotovený z plastové kanalizační trubky je poměrně krátký a opatřený půlkulovou přídílí s průzorem. Je uzavírán vzadu duralovým víkem těsněným O-kroužkem. Zád' má jednoduchý kuželový tvar s velkými stabilizátory. Charakteristický vzhled miniponorky dodává modelu malá věž s kruhovými okénky a průlezem. Uvnitř těsného trupu najdeme kromě dvou serv řízení stejnosměrný motor pohonu s regulátorem, přijímač a pístovou komoru

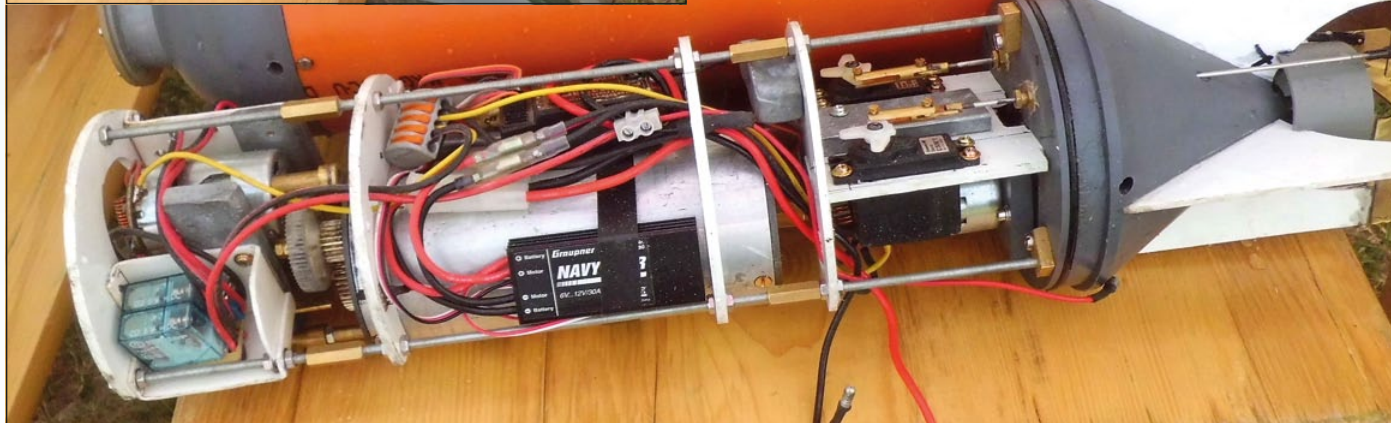

Miroslav Kostroun získal za ponorku Akula jednu z cen

lům lze řadit Trieste Ericha Froetzlera nebo můj AS-30 Priz. Zvláštním kompromisem v tomto případě je Barracuda maďarského modeláře Lázsla Benka. Protože tento model získal první místo v kategorii malých ponorek

o objemu asi 250 ml. Akumulátory jsou ukryty ve dvou nízko umístěných plovácích umístěných na bocích trupu, jež výrazně přispívají ke stabilitě modelu. Za prstencem lodní vrtule o průměru 40 mm jsou umístěny směrové

Ponorka Barracuda II Lázsla Benka a řešení její zadní části

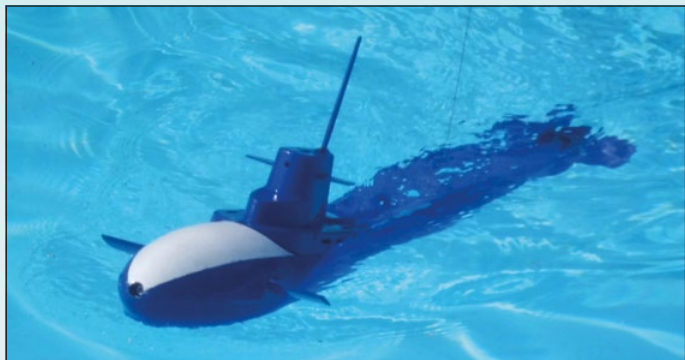
i hloubkové kormidlo. Zajímavostí je, že obě části modelu drží pohromadě jen zmíněný O-kroužek a k otevírání a zavírání modelu Lázsló používá přípravek zhotovený ze závitových tyčí. Jak se s tímto přípravkem pracuje je zřejmější z fotografie.

Velmi stručně se zmíním ještě o možných strategiích plavby v případné soutěži. Pro úseky,

Lázsló Benkó používá k otevření modelu vnějších přípravků

tože je v tomto stavu velmi nestabilní a nevypočitatelná.

Řešením je plout ve vyváženém stavu s hloubkovými kormidly nastavenými na vynoření, jak to častokrát předvádí Vlado Randa pro pobavení dětského publika. Ponor-

Dynamicky ponořovaná ponorka Sea Wolf pluje stylem Randa

které je třeba projíždět pod hladinou, je výhodné mít ponorku vyváženou na periskopy popřípadě mírně přetíženou. Ponorky s čistě dynamickým ponořováním mívají zpravidla přebytek vztlaku a neustále hrozí, že se nečekaně vynoří. Pokud ale ponorka „jezdí“ po dně tzv. styl jízdy „Schwarz“, vynoření nehrozí a může se podstatně přidat na rychlosti. Někdy však bývá obtížné ponorku ode dna opět zvednout.

V úsecích, kde je naopak třeba plout na hladině, je výhodné zcela vyprázdnit nádrže. Ponorka se odlehčí, zrychlí a nehrozí, že nekontrolovaně zajede pod hladinu, zejména při couvání. Vyčerpávání nádrží však trvá nějakou dobu, častokrát i drahocnou minutu, kdy ponorka musí téměř stát, pro-

Ponorka Skipjack Oty Gerzi budila zaslouženou pozornost

Ponorka SMU-12 Christiana Mikulicse

ka si razí cestu s vysoko zvednutou přídílí a zádí u dna, a může připomínat skotačího delfína.

Celý průběh subregatty letos provázelo horké letní počasí, ale organizátoři ze Sdružení modelářů lodí a ponorek Bratislava byli pro tento případ dobře zásobeni množstvím nápojů, a účastníci se navíc mohli ochladit ve vodě bazénu předstírající, že zachraňují či fotografují ponorku. Jediné, co mě mrzelo, bylo, že jsme museli stejně jako mnoho dalších hned po závěrečném ceremoniálu nastoupit na zpáteční cestu a nemohli se zúčastnit posledního společného večerního posezení. A ani fakt, že bylo v nočních hodinách přerušeno prudkou boufou (jak jsem se později dověděl) na věci nic nemění.